

**Långsiktig plan för lokalt
folkhälsöarbete 2026-2028
Ulricehamn**

1 Plan avseende lokalt folkhälsoarbete

Följande rapport är en plan för det lokala folkhälsoarbetet och är kopplat till det samverkansavtal folkhälsa som Västra Götalandsregionen (VGR) genom de delregionala nämnderna (DRN) har ingått med respektive kommun i deras nämndområde. Avtalet gäller för perioden 2026-2028.

Samverkansavtalet finansierar tjänst/er och utvecklingsmedel.

Planen innehåller budget och planerade insatser för kommande år. Det är enbart det som finansieras genom avtalet som ska tas med i denna plan. Första året på avtalsperioden innehåller planen en långsiktig riktning för hela avtalsperioden.

2 Organisering och tjänst

Ulricehamns kommun är organiserad i en nämnd och en förvaltning. Kommunstyrelsen har allt verksamhetsansvar och är den övergripande ledningsfunktionen för förvaltningen.

De politiska forum som behandlar folkhälsofrågorna är kommunstyrelsen, men även kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen har utsett politiker med olika ansvar där tre politiker är mer insatta i folkhälsopolitiken och folkhälsoarbetet. Dessa politiker samlas i ett lokalt folkhälsostrategiskt råd. Rådet är ett rådgivande och icke-beslutande organ vars uppgift är överläggningar, samråd och ömsesidigt informationsutbyte mellan politiska företrädare och förvaltningens företrädare. Rådet träffas regelbundet under året och består utöver politiker av folkhälsostrateg och utvecklingschef.

Dessa politikerna för även dialog med delregionala nämnden södra.

Folkhälsostrategstjänsten är centralt placerad i kommunledningsstabens utvecklingsenhet. Där ingår andra tjänstepersoner med strategiska roller inom olika områden såsom miljö, mänskliga rättigheter, krisberedskap, säkerhet, demografi, befolkningsutveckling, kvalitets- och utvecklingsarbete samt frågor rörande styrning- och ledning. Organiseringen ger förutsättningar för synergieffekter mellan områdena. Placeringen möjliggör ett kommunövergripande arbete med tillgång till förvaltningsledning och respektive sektors ledningsgrupp när det är relevant, samt politiska forum.

3 Långsiktig riktning för hela avtalsperioden

Det övergripande nationella folkhälsomålet är ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara klyftorna inom en generation”. Utgångspunkt för folkhälsoarbetet är det nationella målet med dess åtta målområden samt VGR:s och kommunens styrdokument.

3.1 Beskrivning av styrdokument som ligger till grund för folkhälsoarbetet

Vision 2040 – Tillsammans mot framtiden

Ett framtidsdokument som beskriver Ulricehamns långsiktiga vision för ett hållbart och attraktivt samhälle år 2040.

Översiktsplan för Ulricehamns kommun

En strategisk plan som visar hur mark- och vattenområden ska användas och utvecklas för att stödja kommunens långsiktiga tillväxt och livskvalitet.

Handlingsplan för ANDTS-förebyggande arbete

En plan som beskriver kommunens främjande insatser kopplade till alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel.

Barn- och ungdomspolitiskt program

Ett program som anger kommunens inriktning för att skapa goda uppväxtvillkor och delaktighet för barn och unga.

Funktionshinderpolitiskt program

Ett program som visar hur kommunen arbetar för att främja delaktighet, tillgänglighet och jämlika livsvillkor för personer med funktionsnedsättning

3.2 Beskrivning av befolkningens hälsoläge och behov

I Ulricehamns kommun bor 24 992 invånare (juli 2025), 49 procent kvinnor och 51 procent män och medelåldern är 44,2 år. 86 procent är födda i Sverige och 14 procent utomlands. Av invånarna bor ungefär 70 procent i tätort och resterande på landsbygden (SCB, kommunen i siffror).

Betydligt fler kvinnor än män har en eftergymnasial utbildning, vilket gäller både i åldersgrupperna 25–44 år samt 45–64 år.

Utmaningar finns gällande andelen elever som klarar grundskolan med behörighet till gymnasiet. Det skiftar mellan åren, men trenden är ändå att kommunen för både flickor och pojkar ligger lägre än snittet för riket.

Nästan var femte ung i Ulricehamns kommun 16–20 år varken arbetar eller studerar utan är inom kommunens aktivitetsansvar, vilket är en hög andel jämfört med Västra Götaland och riket. Det är något vi ser som en av de stora utmaningarna kopplat till folkhälsans utveckling i kommunen.

Levnadsvanor i korthet

Invånarna i Ulricehamns kommun har överlag en god hälsa. Endast 5 % skattar sin hälsa som dålig eller mycket dålig, vilket är lägre än genomsnittet i Sjuhärad (Hälsa på lika villkor, 2022). En majoritet (74 %) känner sig till nytta i vardagen, vilket ligger i nivå med delregionen som helhet och speglar stark delaktighet och meningsfullhet (HLV 2022).

Den ekonomiska situationen är relativt stabil – 7 % uppger att de har svårt att klara löpande utgifter, vilket är något lägre än i flera andra Sjuhäradskommuner (HLV 2022).

Levnadsvanorna ligger nära delregionalt genomsnitt. 56 % når rekommendationerna för fysisk aktivitet, medan 15 % uppger riskabla alkoholvanor och 15 % har fetma (BMI \geq 30) (HLV 2022).

Bland barn och unga är gymnasiebehörigheten något lägre än snittet i Sjuhärad. Samtidigt uppger 15 % att de saknar en vuxen att prata med och 58 % att de druckit alkohol det senaste året, vilket är något högre än delregionalt nivå (CAN 2025).

Sammantaget visar resultaten att Ulricehamn har ett gott och stabilt hälsoläge, men med utmaningar inom ett antal områden, där fortsatta förebyggande och hälsofrämjande insatser behövs.

3.3 Prioriterade områden och målgrupper under avtalsperioden

Det är angeläget att våra barn och unga får en bra start i livet och fullföljer sina studier, att våra invånare åldras hälsosamt och att våra äldre håller sig friska så länge som möjligt.

För att stärka folkhälsan i Ulricehamns kommun behöver fler barn och unga klara skolan med godkända betyg och få en trygg övergång till arbete eller vidare studier. Andelen unga som varken arbetar eller studerar utgör en utmaning för den långsiktiga hälsan och livskvaliteten i kommunen. Samtidigt behöver befolkningen ges goda förutsättningar att åldras hälsosamt, med fokus på delaktighet, trygghet och möjligheter till ett aktivt liv i alla åldrar.

Ulricehamns kommuns prioriterade områden:

- Barn rustade för framtiden
- Hälsosamt åldrande

Målgrupper:

- Barn och unga oavsett funktionsförmåga
- Äldre oavsett funktionsförmåga

4 Strategier och insatser

Nedan följer en redogörelse för de insatser som planeras kommande år utifrån fem områden. Dessa områden är framtagna för att kunna ge en samlad bild över folkhälsoarbetet i hela Västra Götaland. Områdena är kopplade till de nationella målområdena men är modifierade för att passa på regional och kommunal nivå. De framtagna områdena speglar de insatser som genomförs på lokal nivå. Kommunen förväntas inte arbeta med alla områden utan det är de lokala behoven och framtagna prioriteringar som ligger till grund för de insatser som genomförs i respektive kommun.

4.1 Trygga och goda uppväxtvillkor inkl. fullföljda studier

En god start i livet är avgörande för barns livsvillkor och hälsa, både under

uppväxten och senare i vuxenlivet. Att barn tillgodogör sig en god utbildning, lever i en trygg social miljö med trygga ekonomiska villkor påverkar deras livsvillkor och möjligheter senare i livet.

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi - vad är det vi vill förändra?
<p>Böckernas magi - litteratur som grund för språkutveckling i förskolan.</p> <p>En insats som riktas till barn på förskolorna, personal och vårdnadshavare.</p> <p>Satsningen genomförs under minst två år för att kunna följas upp och utvärderas.</p>	<p>Målet med insatsen är att öka pedagogers kunskaper kring hur man kan väcka och utveckla små barns intresse för böcker och läsning och därigenom på sikt bidra till högre måluppfyllelse i grundskolan och på gymnasiet.</p>	<p>På sikt bidra till högre måluppfyllelse i grundskolan och på gymnasiet genom att redan i förskolan skapa goda förutsättningar för läsning. Att kunna läsa tidigt är en viktig del i att ta sig igenom grundskolan med godkända betyg.</p>

Kommentarer

4.2 Levnadsvanor och närmiljö

Den fysiska miljön vi lever och verkar i har stor betydelse för människors livsvillkor. Den fysiska miljöns utformning kan öka tryggheten och främja sammanhållning mellan grupper i samhället på individ-, områdes- och befolkningsnivå. Både psykisk och fysisk hälsa påverkas i hög grad av levnadssätt och det omkringliggande samhället.

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi - vad är det vi vill förändra?
<p>Folkhälsomånaden - hälsa för alla</p>	<p>Ökat engagemang och kunskap kring hälsa i kommunen, stärkt samarbete mellan offentliga aktörer och civilsamhället samt ökad synlighet för gemensamma folkhälsofrågor.</p>	<p>Genom folkhälsomånaden sätter vi ljuset på frågor som rör hälsa, både på bredden och på djupet. Genom ett deltagande från både kommunens verksamheter och civilsamhället skapas ett stort engagemang som också sätter ljuset på samhällsutmaningar vi står inför.</p>

ANDTS-förebyggande arbete	Ett sammanhållet och långsiktigt ANDTS-förebyggande arbete där nuvarande erfarenheter tas tillvara. Genom ny handlingsplan stärks den lokala samordningen och arbetet får en tydligare riktning inför kommande år.	Under året genomförs insatser i nuvarande ANDTS-handlingsplanen, samtidigt som en ny plan tas fram med utgångspunkt i den nationella strategin. Arbetet sker i nära samverkan mellan kommunens verksamheter och andra relevanta aktörer.

Kommentarer

4.3 Tillit, inkludering och delaktighet

Makt över det egna livet och delaktighet i samhället är fundamentala livsvillkor för varje människa. Delaktighet är både en grundlagsstadgad rättighet och en grundläggande princip för att förverkliga de mänskliga rättigheterna. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att främja alla individers möjligheter till kontroll, inflytande och delaktighet i samhället och i det dagliga livet. Delaktighet är en viktig förutsättning för förbättrade livsvillkor och hälsa.

Insats och målgrupp	Planerat/ förväntat resultat	Strategi-vad är det vi vill förändra?
Existentiell hälsa med fokus på integration och språkutveckling med inriktning mot SFI-elever	Förbättrad psykisk hälsa och språkutveckling bland SFI-elever samt ökad delaktighet i samhället. Insatsen bidrar till stärkt integration och ett mer inkluderande lokalsamhälle.	Utveckla insatser för att stärka SFI-elevernas existentiella hälsa, språkutveckling och känsla av sammanhang som en del av det långsiktiga integrationsarbetet. Genom kulturaktiviteter och möten med det lokala föreningslivet skapas möjligheter till delaktighet och meningsfull gemenskap.
Möjlighet för civilsamhället att söka medel för att stärka folkhälsoarbetet	Ett bredare och mer inkluderande folkhälsoarbete där civilsamhället bidrar aktivt till att främja hälsa, delaktighet och gemenskap i	Möjliggöra för civilsamhällets organisationer att ansöka om folkhälsomedel för att genomföra insatser som stärker det lokala folkhälsoarbetet. Genom

	lokalsamhället.	stödet främja samverkan, engagemang och utveckling av hälsofrämjande aktiviteter i kommunen.

Kommentarer

4.4 God psykisk hälsa

Psykisk hälsa kan beskrivas som en tillgång eller resurs som gör det möjligt för människor att må bra och gör det möjligt för oss att uppnå vår fulla potential. Arbetet med att stärka den psykiska hälsan innebär både främjande och förebyggande arbete i hela befolkningen. Det kan innefatta insatser som både främjar psykiskt välbefinnande samt insatser som förebygger suicid.

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi - vad är det vi vill förändra?
<p>Öppna mötesplatser för seniorer i kommunens kransorter.</p> <p>Målgruppen är äldre över 65 år, med särskilt fokus på att nå personer som upplever ofrivillig ensamhet.</p>	Fler seniorer deltar i lokala aktiviteter och upplever ökad social samhörighet. Insatsen förväntas bidra till förbättrad psykisk hälsa, livskvalitet och minskad ensamhet bland äldre.	Minska ofrivillig ensamhet bland äldre i kommunen genom att skapa tillgängliga mötesplatser nära där människor bor. Arbetet stärker det sociala sammanhanget, förebygger isolering och bidrar till ett mer inkluderande lokalsamhälle.

Kommentarer

4.5 Hälsosamt åldrande

För ett hälsofrämjande, friskt åldrande är det betydelsefullt att kunna påverka sin tillvaro och sin livssituation. Att känna delaktighet i samhället och ha

möjlighet till fysisk aktivitet ger förutsättningar till ökad fysisk, psykisk och kognitiv hälsa. Även social gemenskap bidrar i hög grad till åldrande med livskvalitet.

Insats och målgrupp	Planerat/förväntat resultat	Strategi - vad är det vi vill förändra?
<p>Fysisk aktivitet - FaR-lots</p> <p>FaR-lotsen stärker det hälsofrämjande arbetet genom att utveckla strukturer som främjar fysisk aktivitet som en naturlig del av vardagen, med särskilt fokus på äldre målgrupper.</p>	<p>Ett sammanhållet och långsiktigt folkhälsoarbete där fysisk aktivitet integreras som en naturlig del av det förebyggande arbetet.</p> <p>Bidra till förbättrade förutsättningar för god hälsa och välbefinnande, särskilt i äldre målgrupper.</p>	<p>Stärka inriktningen på fysisk aktivitet i det lokala folkhälsoarbetet genom att främja rörelse som en resurs för hälsa.</p> <p>Arbetet bidrar till att skapa strukturer och rutiner som långsiktigt stödjer fysisk aktivitet som en självklar del av ett hälsofrämjande samhälle.</p>

Kommentarer

5 Ekonomi

Ekonomisk redovisning (kr)

	BUDGET		UTFALL	
	DRN	KOMMUN	DRN	KOMMUN
INTÄKTER				
Ingående saldo från föregående år	0	0		
Årets medel enl. samverkansavtal folkhälsa	774 865	774 865		
Summa intäkter för årets insatser	774865	774865		
KOSTNADER				
<i>Folkhälsostrategi, fördelas enligt följande:</i>				
Lön (inkl. lönebikostnader)	400 000	400 000		

Omkostnader (ex. administration, utbildning, resor m.m.)	0	0		
Summa kostnader för folkhälsostrateg	400000	400000		
Utvecklingsmedel fördelas enligt följande:				
Trygga och goda uppväxtvillkor inkl. fullföljda studier	210 000	90 000		
Levnadsvanor och närmiljö	49 865			
Tillit, inkludering och delaktighet	60 000			
God psykisk hälsa	35 000	284 865		
Hälsosamt åldrande	20 000			
Summa kostnader för årets insatser inkl. kostnader för folkhälsostrateg	774865	774865		
ÅRETS RESULTAT (intäkter-kostnader)	0	0		
<i>Varav överförs till kommande år</i>				
<i>Varav återbetalas till respektive part</i>				

Kommentar